

2016-05-15

Samsyn eller splittring?

4:e Tankesmedjans reflektioner utifrån
intervjuer med ledande politiker och
tjänstemän i Östergötland

BAKGRUND OCH SAMMANFATTNING

4:e Tankesmedjan – en ideell och politiskt oberoende förening – har under 2015 intervjuat representanter för 11 av Östergötlands kommuner samt för Region Östergötland. Såväl politiker som tjänstemän har intervjuats (i en del kommuner har endast ena kategorin varit representerad; se förteckning på sista sidan). Syftet är att få en bild av hur man ser på regionens utveckling och åtgärder för att nå framgång. Nedan redovisas de frågeställningar som enligt Tankesmedjan mest "sticker ut" nämligen regionutvidgningen, infrastrukturen, kompetensförsörjningsfrågorna samt de mindre kommunernas "utanförskap".

Sammanfattning – Tankesmedjans reflektioner

Ett hot mot regionens utveckling är den bristande samsyn som finns om regionutvidgningsfrågan! Splittringen minskar möjligheten till påverkan. Det skulle behövas ett tydligt och starkt ledarskap och gemensamma mål och strategier. Utan detta är risken uppenbar att Region Östergötland marginaliseras och kanske rentav går under/ splittras. Näringslivets krav/behov behöver särskilt beaktas i samband med regionfrågan!

I stort sett samtliga som vi intervjuat säger att höghastighetsjärnväg kommer att stärka regionen och ge tillväxtpotentialer. Vi menar att Ostlänken skapar en oerhörd potential att utveckla näringslivet i regionen. Hur säkerställs kompetensförsörjningen för att uppnå full effekt?

Det är av yttersta vikt att det blir bra förbindelser från alla kommuner till höghastighetsstationerna! Goda allmänna kommunikationer behövs i hela regionen; uppdraget till Östgötatrafiken behöver ses över!

"Verkstad" behövs vad gäller kompetensförsörjningsfrågor så att framtida utbud av arbetskraft svarar mot vad som efterfrågas. Vem tar ledarskapet för att åstadkomma detta?

Hur säkerställs att de mindre kommunerna inte utarmas och hamnar i ett slags utanförskap? Linköping och Norrköping dominerar på många sätt i nuvarande region. Alla kommuner behöver involveras mer i regionens utveckling och även de mindre kommunernas behov beaktas – för att skapa ett vi och inte ett 13-mannalag med varsin boll utan gemensamt ledarskap och utan gemensamma mål... Ett tydligt och starkt ledarskap behövs för att skapa detta vi!

1 Regionutvidgningen

Av intervjuerna framkommer att det inte finns en enad bild vad gäller regionutvidgningen. Som helhet kan sägas att de flesta intervjuade önskar en större region. Åsikterna om dess gränser går isär; exempelvis ser man sig i Norrköping som en del av en stockholmsregion medan man i Linköping vill skapa ett kraftcentrum med Jönköping och Norrköping m.fl. som kontrapunkt till Stockholm. De flesta kommuner som gränsar till andra regioner/län vill att utvidgningen också ska inkludera närliggande kommuner/län.

Tankesmedjans reflektioner: Samsyn är nödvändig för att kunna påverka den framtida regionbildningen! En gemensam strategi behövs där alla kommuner i regionen står bakom! Splittringen omöjliggör påverkansmöjligheter! Näringslivets behov behöver särskilt beaktas.

2 Infrastruktur

I stort sett alla är positiva till höghastighetsjärnväg med Ostlänken och den framtida Götalandsbanan och banan till Malmö; man anser att regionen kommer att stärkas och tillväxtpotential ges. Många framhåller att för att de mindre kommunerna ska kunna dra nytta av höghastighetsjärnvägen behövs bra kommunikationsmöjligheter till stationerna!

Många menar att infrastrukturen behöver förbättras generellt (förbättring av vägar, upprustning av järnväg, bredbandsutbyggnad, bättre mobiltäckning m.m.). De mindre kommunerna har vissa farhågor att prioriteringen av Ostlänken kommer att innebära bortprioritering av andra satsningar. Norrköpings hamn ses som en stor tillgång. Flygplatser finns inom rimligt avstånd; utbudet är viktigt.

Tankesmedjans reflektioner: Enigheten kring Ostlänken är positiv. Vi menar att Ostlänken skapar en oerhörd potential att utveckla näringslivet i regionen. Förslag behöver tas fram för att förbättra infrastrukturen totalt sett i regionen. Goda allmänna kommunikationer behövs i hela regionen (inkl övergångar till andra regioner) – uppdraget till Östgötatrafiken behöver ses över!

3 Kompetensförsörjning

Stort engagemang finns kring kompetensförsörjningsfrågor. Exempel på vad som lyfts fram är

- Det finns stora svårigheter att rekrytera vissa kategorier personal. Det gäller för såväl offentliga arbetsgivare som företag. Exempel på bristyrken är lärare, bygglovshandläggare, tekniker.
- Hur kan man attrahera ungdomar till utbildningsval som ger jobb; dvs där det finns brist och efterfrågan framåt?
- Näringslivet behöver ha lång framförhållning! Vilken typ av kompetens behöver man på 8 års sikt (den tid det tar för universitetet att utveckla nya program och få elever igenom utbildningen)?
- Utveckla yrkeshögskoleutbildningarna (regelverket är "hopplöst") eller skapa något nytt som är snabbt och enkelt!
- Vi har en strukturarbetslöshet som är problematiskt. Det finns många arbetslösa med enbart grundskoleutbildning (om ens det) samtidigt som kompetenskraven ökar i arbetslivet. Nyanlända kan ha särskilt lång väg till arbete.
- Bygandet av Ostlänken kommer att kräva mycket personal inkl personal med specialkunskaper som inte finns i Sverige. Hur kan vi agera för att arbetstillfällena ska komma vår region till del?

Tankesmedjans reflektioner: Det finns en problemmedvetenhet men vem/ vilken instans ansvarar för / tar initiativ till att något händer? Det är risk för "Mycket snack och lite verkstad"!

Företag i regionen är oroliga för bristen på kompetent personal nu och framåt! Arbetskraftsbehovet behöver kartläggas och uppdrag ges till t.ex. yrkeshögskolan/Liu att ta fram utbildningar för yrken där det finns brist.

Utöka antalet platser bland yrkesrelaterade utbildningar med anknytning till byggnations- och anläggningsverksamhet. Kommunicera arbetsmarknadens framtida behov och vad yrkena innebär tidigt till ungdomar och deras föräldrar.

4 Mindre kommuners utanförskap

Flera av de mindre kommunerna upplever en situation som kan likställas med utanförskap.

Man nämner dålig infrastruktur (stora brister vad gäller vägar, järnväg, bredbandsnät, mobiltäckning) inkl nedprioritering från Trafikverket av förbättringar, även att kopparkablar plockas bort utan att det finns fungerande alternativ; försämrade kommunikationer (Östgötatrafiken försämrar förbindelserna på landsbygden – "det går inte att påverka Östgötatrafiken" och "regionen står inte upp för de behov som finns"); man har svårt att rekrytera kompetent personal bl.a. eftersom högre löner erbjuds i de större kommunerna; vissa upplever att det är svårt

att göra sin röst hörd; regionen träffar avtal som inte är tillämpbara i den mindre kommunen; etc. För att "hela regionen ska leva" behövs insikter och kunskaper om problemen och situationen på landsbygd och i glesbygd. Samverkansmöjligheter mellan kommuner behöver också underlättas (kan i bästa fall komma via ny aviserad statlig utredning).

Tankesmedjans reflektioner: De mindre kommunerna måste få en tydlig roll i den framtida regionutvecklingen. Sätt upp mål och strategier och börja jobba för att möta behoven av förbättrad infrastruktur och kommunikationer.

5 Övriga frågor

Fler frågeställningar har varit uppe vid intervjutillfällena. Det är områden som näringslivsutveckling, kommunal service, nyanlända/integration och mer om infrastruktur. Vi berör dock inte dessa här; för den som är intresserad finns en sammanställning av intervjusvaren att tillgå.

Jämförande statistik för kommunerna redovisas i bilaga.

Intervjuer har under april till december 2015 genomförts med representanter för

- Region Östergötland: Mats Johansson, regionstyrelsens ordförande
- Boxholms kommun: Britt-Marie Johansson, kommunstyrelsens ordförande; Göran Lundström, kommunchef; Fredrik Svaton, administrativ chef och ansvarig för näringslivsfrågor mm; Rozita Hedqvist, äldreomsorgs- och skolchef
- Finspångs kommun: Anders Härnbro, kommunstyrelsens ordförande; Anders Axelsson, kommundirektör
- Kinda kommun: Hans Måhagen, kommunstyrelsens ordförande
- Linköpings kommun: Joakim Kärnberg, kommundirektör; 2016-03-11 även Kristina Edlund, kommunstyrelsens ordförande samt Paul Lindvall, kommunstyrelsens andre vice ordförande
- Mjölby kommun: Cecilia Villhelmsson, kommunstyrelsens ordförande; Birgitta Gunnarsson, kommunstyrelsens vice ordförande; Monika Gideskog, oppositionsråd; Dag Segrell, kommunchef; AnnKristin Rådberg, Service- och teknikförvaltningen; Tomas Kinell från utbildningsförvaltningen; Eva Rådeström, tillväxt- och näringslivschef
- Motala kommun: Camilla Egberth, kommunstyrelsens ordförande
- Norrköpings kommun: Lars Stjernkvist, kommunstyrelsens ordförande
- Söderköpings kommun: Pia Örlund, kommunchef; Barbro Mellqvist, näringslivssamordnare
- Vadstena kommun: Mats Wahrén, kommunstyrelsens ordförande
- Ydre kommun: Anna-Lena Svensson, kommunstyrelsens första vice ordförande
- Ödeshögs kommun: Annicki Oscarsson, kommunstyrelsens ordförande; Henrik Hendeby, kommunchef; Peter Kenell, näringslivschef samt VD för Ödeshögsbostäder AB; Richard Weibull, områdeschef för utbildning, omsorg och kultur; Per-Olof Andersson, chef individuellt stöd

Intervjuare från 4:e Tankesmedjan har varit Lars Alvefjord, Lars Falkenlind, Leif Hamnäs, Göran Holmgren, Lilian Carlsson, Håkan Krevers, Thomas Landberg, Bahjat Mourad, Gunnar Mångsbro, Britt Skau, Anders Thörn.

Bilaga

Kommunstatistik 2014 i Östergötlands län (Källa Ekonomifakta och SCB)

Kommun	Invanare	Varav utrikes födda (%)	Medel-ålder (år)	Befolknings-ökning (%)	Median-inkomst	Andel Högskole-utbildade (%)	Förvärvs-frekvens (%)	Andel Före-tagare (%)	Öppen arbets-löshet (%)	Företags-klimat (ranking)
Boxholm	5 322	7,1	44,1	2,2	238 286	11,8	80,9	7,5	6,7	200
Finspång	21 150	13,1	44	1,9	240 670	15,6	76,6	5	10,3	192
Kinda	9 795	7,9	44,5	0	234 654	16,8	81,6	10	7,9	110
Linköping	151 881	14,8	39,4	3,1	243 918	35	73,6	4,7	7,2	35
Mjölby	26 428	8,2	42,4	1,4	243 753	16,5	80,2	6,6	7,7	136
Motala	42 556	12,4	43,1	1,7	233 187	15,7	74,7	5,7	11,1	211
Norrköping	135 283	17,1	40,5	3,6	238 083	21,1	74,1	5,2	12,6	160
Söderköping	14 268	5,4	43,4	1,6	247 476	17,1	81,6	9,1	6	207
Vadstena	7 393	7,7	48	1	237 184	18,3	78,7	9,5	6,3	219
Valdemarsvi	7 657	7,9	47,8	-0,1	216 861	11,5	77,5	12	8,7	241
Ydre	3 660	8,8	46,2	-0,2	228 819	16	83,1	12,5	4,4	45
Åtvidaberg	11 472	6,4	44,5	-0,4	232 301	13,9	80,2	7,7	7,1	33
Ödeshög	5 240	8,8	45,5	-0,1	219 295	12,6	77,8	10,6	7,4	53
Östergötland	442 105	13,7	41,3	2,6	239 172	24	75,3	5,7	9,1	N/A